

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSIOSIOS RINKIMŲ KOMISIJOS
POLITINIŲ PARTIJŲ IR POLITINIŲ KAMPANIJŲ FINANSAVIMO KONTROLĖS
SKYRIUS**

**PAŽYMA
DĖL KAZIMIERO JURAIČIO SKRAJUTĖS-LANKSTINUKO „UŽ VALSTYBĘ BE
MELO“**

2019 m. rugpjūčio 28 d. Nr. 3-117 (1.2)
Vilnius

Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija (toliau – VRK) 2019 m. liepos 4 d. gavo pranešimą dėl Kazimiero Juraičio skrajutės-lankstinuko „Už valstybę be melo“, kuris nepažymėtas pagal teisės aktų reikalavimus, nustatytus politinei reklamai žymėti.

VRK pirmininko pavaduotoja – sekretorė Svetlana Misevičienė 2019 m. birželio 14 d. sprendimu Nr. PK1-2016LRS-S6 Gargždų rinkimų apygardoje Nr. 31 pretendentu į kandidatus Kazimierą Juraitį įregistravo savarankišku 2019 m. balandžio 9 d. prasidėjusios 2019 m. rugsėjo 8 d. naujų rinkimų į Lietuvos Respublikos Seimą vienmandatėse Žirmūnų Nr. 4, Gargždų Nr. 31 ir Žiemgalos Nr. 46 rinkimų apygardose politinės kampanijos dalyviu.

VRK 2019 m. liepos 5 d. raštu Nr. 2-1576(2.10) kreipėsi į Kazimierą Juraitį dėl skrajutės-lankstinuko „Už valstybę be melo“, kuris nepažymėtas pagal teisės aktų reikalavimus, nustatytus politinei reklamai žymėti. Prašyta iki 2019 m. liepos 15 d. pateikti informaciją, kas užsakė skrajutę-lankstinuką „Už valstybę be melo“, kas pagamino ir kas išplatino, koks tiražas, ar už šią skrajutę-lankstinuką apmokėta, ir kt.

2019 m. liepos 16 d. gautas atsakymas (reg. Nr. 1-5094(2.10), kuriame nurodyta, kad *„Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 str. 2 ir 3 d. valdžios galias riboja Konstitucija ir Valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, o pagal LR Konstitucijos 29 str. 1 d. Įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs. O Vyriausias Administracinis teismas per praėjusius rinkimus į LR Prezidento postą ir ES parlamentą VRK ginčiuose su Kazimieru Juraičiu ir Prof. Dr. Stanislovu Tomu išaiškino, kad VRK rinkimų metu į skundus gali atsakyti per 20 dienų. Todėl remdamasis LR Konstitucija ir Vyriausiojo Administracinio teismo išaiškinimu, o taip pat dėl didžiulio užimtumo (renku parašus Gargždų rinkiminėje apygardoje), atsakysiu į Jūsų klausimus ne iki liepos 15, o iki liepos 25 d. imtinai.“*

2019 m. rugpjūčio 1 d. gautas atsakymas (reg. Nr. 1-5238(2.10), kuriame nurodyta, kad *„skrajutę-lankstinuką „Už valstybę be melo“ pagamino privati spaustuvė tiražu 10 000 vienetų. Platino jį pats Kazimieras Juraitis su savanoriais, kurių tapatybę dėl ilgamečio politinio persekiojimo Kazimieras Juraitis slepia.“* Nurodyta, kad skrajutė-lankstinukas kainavo 146 Eur, apmokėta iš privačios Kazimiero Juraičio sąskaitos. Į klausimą, kada skrajutė-lankstinukas buvo

platinamas, atsakė „*skrajutė-lankstinukas platinamas ir dabar, jis bus platinamas, ir pasibaigus šiems rinkimams į LR Seimą, nes jis nėra skirtas šiems rinkimams. Skrajutės-lankstinuko pobūdis švietėjiškas – pilietinis, o kandidato Kazimiero Juraičio nuotrauka patalpinta pažintiniais tikslais, kad sumenkintų nuolatinę kandidatui daromą žalą, masiškai platinant neteisėtą šmeižikiško pobūdžio informaciją, inicijuojant šiuos neteisėtus veiksmus VSD, ir padedant (ar netrukdam) VRK. Skrajutė-lankstinukas nepažymėtas, kaip politinė reklama, nes jis nėra politinė reklama, o švietėjiškas leidinys. Jo turinyje neminimi nei šie, nei kiti rinkimai, jame neskatinama balsuoti (ar nebalsuoti) už kurį nors kandidatą.*“

2019 m. rugpjūčio 19 d. VRK darbuotoja el. paštu susisiekė su K. Juraičiu, prašydama patikslinti atsakymą, tai yra nurodyti, kas gamino skrajutes-lankstinukus, ir pateikti sąskaitą faktūrą ar kitą patvirtinantį dokumentą, pagrindžiantį patirtas išlaidas, taip pat prašyta, jeigu gali, pateikti mokėjimo dokumento kopiją, patikslinti, nuo kada pradėjo platinti aptariamą skrajutę-lankstinuką. 2019 m. rugpjūčio 22 d. gautas K. Juraičio atsakymas (reg. Nr. 1-5358(2.10), į minėtą paklausimą, kuriame nurodyta, kad skrajutes-lankstinukus spausdino personalinė M. Rudaičio įmonė „Sirta“, apmokėta sąskaita iš privačios Kazimiero Juraičio sąskaitos, skrajutės-lankstinukai platinti pradėti 2019 m. liepos 2 d. visoje Lietuvoje, prie atsakymo pridėtos sąskaitos faktūros ir mokėjimo pavedimo kopijos. Pridėti dokumentai atitinka pateiktą informaciją. PVM sąskaita faktūra (serija SIR) NR. 007448, kurioje nurodyta „*skrajučių spauda*“ išrašyta 2019 m. birželio 27 d., tai yra išrašyta jau K. Juraičiui užsiregistravus 2019 m. rugsėjo 8 d. naujų rinkimų į Lietuvos Respublikos Seimą vienmandatėse Žirmūnų Nr. 4, Gargždų Nr. 31 ir Žiemgalos Nr. 46 rinkimų apygardose politinės kampanijos dalyviu.

Dėl informacijos pripažinimo politine reklama ir politinės kampanijos išlaidų

Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo (toliau – Įstatymas) 2 straipsnio 8 dalyje nustatyta, kad *politinė reklama – valstybės politiko, politinės partijos, politinės partijos nario, politinės kampanijos dalyvio, jų vardu ir (ar) interesais bet kokia forma ir priemonėmis už užmokestį ar neatlygintinai politinės kampanijos laikotarpiu ar tarp politinių kampanijų skleidžiama informacija, kuria siekiama paveikti rinkėjų motyvaciją balsuojant rinkimuose ar referendume arba kurios skleidimu propaguojamas valstybės politikas, politinė partija, politinės partijos narys ar politinės kampanijos dalyvis, taip pat jų idėjos, tikslai ar programa.*

Pagal Įstatymo 16 straipsnio 6 dalies 2 punktą, politinė reklama nelaikomi *politinės kampanijos laikotarpiu neatlygintinai skleidžiami įprastinio pobūdžio informaciniai pranešimai apie valstybės politiką, politinių partijų, kandidatų veiklą, informacija, kuria neraginama*

nedalyvauti referendume, balsuoti už ar prieš referendumui teikiamo sprendimo priėmimą. Kadangi skrajutės išleidimas apmokėtas, ši išimtis negali būti taikoma.

Įstatymo 14 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad prasidejus politinei kampanijai visos išlaidos, skirtos politinei kampanijai finansuoti, gali būti apmokamos tik iš politinės kampanijos sąskaitoje esančių lėšų. To paties straipsnio 4 dalies 1 punkte numatyta, kad politinės kampanijos išlaidomis pripažįstami politinės kampanijos dalyvio politinės kampanijos laikotarpiu turėtos išlaidos ir priiimti įsipareigojimai, skirti politinei reklamai ar kitai agitacinei medžiagai gaminti ar platinti bet kokiomis visuomenės informavimo priemonėmis ar bet koku kitu viešu būdu.

Įvertinus platintos skrajutės-lankstinuko turinį, nustatyta, kad joje pateikiama informacija turi politinės reklamos požymių. Aptariamoje skrajutėje-lankstinuke K. Juraitis, kuris dalyvauja rinkimuose, savo prisistatymą pradeda cituodamas Lietuvos Respublikos Prezidentą Gitaną Nausėdą „Už valstybę be melo“, „Mes turime atstatyti teisingumą mūsų valstybėje“ (nurodyta: „Naujai išrinktas LR Prezidentas Gitanas Nausėda, 2019 birželio 12 d., Vilnius“), „Telkimės tautos savivarbos ir teisingumo atkūrimui“. Kitoje skrajutės-lankstinuko pusėje pacituotus Prezidento žodžius K. Juraitis pavadina šventais ir pateikia savo paaiškinimus, idėjas. Skrajutės-lankstinuko turiniu formuojamas teigiamas kandidato įvaizdis, tai yra pateikiamos aktualios vertybės (tokios kaip teisingumo siekis, korupcijos nebuvimas, pagarba pensininkams ir dirbantiems, pensijų ir didesnio minimalaus atlygio padidėjimas), kurios visuomenėje vertinamos palankiai ir tuo siekiama paveikti rinkėjų motyvaciją balsuojant rinkimuose, propaguojamas politinės kampanijos dalyvis. Be to, skrajutė, iliustruota kandidato fotonuotrauka, didina jo žinomumą.

Palyginus skrajutės-lankstinuko tekstą ir išsiskelusio kandidato į Lietuvos Respublikos Seimo narius Gargždų vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 31 K. Juraičio rinkimų programą, nustatyta, kad juose yra bendrų siekių:

a) padidinti pajamas. Skrajutėje-lankstinuke teigiama: „Pagal tarptautinius įsipareigojimus Lietuvoje šiuo metu pati mažiausia pensija privalo būti 307 eurai, o minimaliausia alga – 650 eurų.“. Programoje teigiama: „Savo veiksmais sieksiu < > Konkrečiai: – bazinė pensija turi būti skaičiuojama nuo oficialios skurdo ribos, t. y. 307 eurų; – minimalus atlygis turi būti skaičiuojamas pagal formulę: 60 nuošimčių nuo vidutinio atlyginimo, perskaičiuojant automatiškai kasmet, kai tik pakyla statistinis pragyvenimo lygis, t. y. vidutinis atlyginimas. Minimalus atlygis 2019 metais pagal šią formulę yra 650 eurų.“;

b) reformuoti teisėsaugą. Skrajutėje-lankstinuke teigiama: „kai valstybėje teisėsauga dirba ne jos piliečiams, gina ne viešąjį interesą, o tarnauja tik valstybę užvaldžiusiems, yra blogai. Todėl teisėsaugos srityje reikalinga nedidelė korekcija – kuo skubesnis Teisingumo kanclerio institucijos įkūrimas. Tai labai paprasta.“. Programoje teigiama: „Teisėsaugos srityje sieksiu įvesti naują,

tiesiogiai Lietuvos piliečių renkamą ir nuo Prezidento nepriklausomą – Teisingumo kanclerio instituciją, teismuose – tarėjų instituciją.“

Taigi, skrajutė-lankstinukas yra laikytina kandidato į Seimą Gargždų vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 31 Kazimiero Juraičio politinė reklama.

Dėl politinės reklamos žymėjimo

Pagal Įstatymo 15 straipsnio 1 dalį, *politinės kampanijos laikotarpiu politinė reklama turi būti teisės aktų nustatyta tvarka pažymėta nurodant lėšų šaltinį ir aiškiai atskirta nuo kitos skleidžiamos informacijos*. Pagal to paties straipsnio 2 dalį *politinė reklama, politinės kampanijos laikotarpiu nepažymėta pagal teisės aktų reikalavimus arba pažymėta nesilaikant teisės aktų reikalavimų, laikoma paslėpta politinė reklama ir yra draudžiama. Už jos skleidimą taikoma įstatymų nustatyta atsakomybė*.

Reikalavimus politinės reklamos žymėjimui nustato Politinės reklamos žymėjimo tvarkos aprašas, patvirtintas VRK 2010 m. rugsėjo 7 d. sprendimu Nr. Sp-58 (su vėlesniais pakeitimais). Aprašo 13 punkte nurodyta, kad kiekviename spausdintos politinės reklamos skelbimo ar publikacijos puslapyje (periodinėje spaudoje), lankstinuke (pirmajame ar paskutiniame atvarte, matomoje vietoje), plakate (matomoje jo pusėje) ar kitame politinei reklamai rinkimų (referendumo) agitacijai skirtame gaminyje, nepriklausomai nuo jų platinimo būdo ir vietos, turi būti nurodyta: užrašas „Politinė reklama“ arba „Rinkimų agitacija“, arba „Referendumo agitacija“ (13. papunktis); „apmokėta iš ... (nurodomas konkretaus savarankiško politinės kampanijos dalyvio oficialus pavadinimas) politinės kampanijos sąskaitos“ (13.2.1 papunktis), „politinės reklamos užsakymo numeris“ (13.3 papunktis), „užrašas, nurodantis viešosios informacijos rengėją ar skleidėją ir spaustuvę ar gamintoją (išskyrus politinę reklamą periodinėje spaudoje), arba užrašas, nurodantis, kad pats politinės kampanijos dalyvis pasigamino politinės reklamos gaminį“ (13.4 papunktis). Nurodyti užrašai turi būti spausdinami ta pačia kryptimi, kaip politinės reklamos tekstas, ir ne mažesnio nei aštuonių punktų dydžio ir aiškiai matomi, kai politinei reklamai, rinkimų (referendumo) agitacijai skirtas pateikiamas teksto dydis – 12–20 punktų. Tais atvejais, kai politinei reklamai, rinkimų (referendumo) agitacijai skirtas tekostas pateikiamas didesnėmis ar mažesnėmis raidėmis, šio Aprašo 13 punkte nurodyti užrašai proporcingai didinami ar mažinami.

Politinės kampanijos metu pirmiau minėta politinė reklama platinta nepažymėta, tai yra nesilaikant Įstatymo 15 straipsnio 1 dalies ir Politinės reklamos žymėjimo tvarkos aprašo 13 punkto reikalavimų.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūloma:

1. Pripažinti politinės kampanijos laikotarpiu Kazimiero Juraičio platintą skrajutę-lankstinuką „Už valstybę be melo“ politine reklama, skleista 2019 m. rugsėjo 8 d. naujų rinkimų į Lietuvos Respublikos Seimą vienmandatėje Gargždų rinkimų apygardoje Nr. 31 politinės kampanijos tikslais.

Pripažinus 1 punkte nurodytą skrajutę-lankstinuką politine reklama:

2. Pripažinti, kad politinės kampanijos laikotarpiu Kazimiero Juraičio platinta skrajutė-lankstinukas „Už valstybę be melo“ yra paslėpta politinė reklama.

3. Pripažinti skrajutės-lankstinuko gamybos išlaidas (146 Eur) Kazimiero Juraičio 2019 m. rugsėjo 8 d. naujų rinkimų į Lietuvos Respublikos Seimą vienmandatėse Žirmūnų Nr. 4, Gargždų Nr. 31 ir Žiemgalos Nr. 46 rinkimų apygardose politinės kampanijos išlaidomis, patirtomis politinės kampanijos laikotarpiu, o skrajutės-lankstinuko gamybos išlaidas pripažinti kandidato lėšomis ir įpareigoti Kazimierą Juraitį šias išlaidas nurodyti Politinės kampanijos finansavimo apskaitos žiniaraštyje ir Politinės kampanijos finansavimo ataskaitoje.

4. Pripažinti, kad kandidatas Kazimieras Juraitis, apmokėjęs už skrajučių-lankstinukų gamybą iš asmeninės banko sąskaitos, pažeidė Politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo 14 straipsnio 1 dalį, pagal kurią politinės kampanijos laikotarpiu politinės kampanijos išlaidos gali būti apmokamos tik iš politinės kampanijos sąskaitos.

5. Įspėti politinės kampanijos dalyvį Kazimierą Juraitį dėl nepažymėtos politinės reklamos skleidimo ir įpareigoti neišdalintas skrajutes-lankstinukus pažymėti pagal teisės aktų reikalavimus.

Vyriausioji specialistė

Laima Lazauskienė